

Posudek diplomové práce

Autorka práce: Jana Dvořáková

Název práce: Česká židovská komunita na počátku 21. století

Autorka pro svou práci zvolila nesnadné téma obnovy židovského kulturního, společenského a pospolitého života v posledních desetiletích. Tato obnova probíhá na pozadí dvou významných dějinných zlomů. Tím prvním je tragédie šoa, která zásadním způsobem a nevratně narušila dosavadní dějiny českých a moravských Židů. Tím druhým je pád totalitního komunistického režimu v listopadu 1989 a sním spojená proměna podmínek pro život a působení židovských obcí v České republice.

Autorka svou práci člení do pěti oddílů. První se věnuje dějinám židovských pospolitostí v Čechách a na Moravě, od počátku židovského osídlení do sametové revoluce v roce 1989. Jedná se o velmi stručný přehled a hrubý nástin, který pouze vytváří nezbytný historický kontext pro další kapitoly.

V druhé kapitole se autorka zaměřuje podrobněji na obnovu židovského náboženského života po roce 1989, a to se zaměřením na jednotlivé proudy a směry v rámci současného judaismu a jim odpovídající instituční rámce, především v podobě místních židovských obcí na území České republiky.

Ve třetí kapitole je pak pozornost věnována nejdůležitějším institucím, organizacím, projektům a aktivitám zaměřeným na zachování a rozvíjení židovského kulturního dědictví a osvětovému působení mezi nežidovskou veřejností.

Ve čtvrté kapitole autorka zaměřuje pozornost na jednotlivé důležité oblasti židovského společenského, náboženského a kulturního života, jako je sociální péče, židovské stravování, židovské vzdělávání a podobně.

V páté kapitole autorka popisuje způsob slavení jednotlivých svátků životního cyklu a s tím souvisejících obřadů, a to především z hlediska jejich specifické podoby v českém a moravském prostředí.

Vzhledem k značně širokému tematickému zaměření předložené diplomové práce musela autorka při sběru dat využívat několik velmi různorodých druhů informačních zdrojů: vedle odborné literatury, věnující se judaismu jakožto nábožensko-kulturní tradici, ze které vycházela, využila také odbornou literaturu zaměřenou konkrétně na dějiny českých a moravských židů. Dále musela vzhledem k zaměření své práce vycházet také z periodik a tiskovin sloužících židovským obcím v České republice. Dalším důležitým informačním zdrojem byly internetové stránky věnující se sebe prezentaci jednotlivých židovských společenství, institucí a organizací. Autorka také výtěžila mnohé informace z telefonických, emailových a osobních rozhovorů se zástupci a členy sledovaných židovských obcí a organizací.

Práce je uspořádána přehledně a logicky, z jazykového a stylistického hlediska je na velmi dobré úrovni. Velmi silnou stránkou práce je podrobný a pečlivý sběr dat z opravdu širokého okruhu zdrojů. Autorka se snaží vytvořit podrobnou mapu sledovaného tématu.

Tato silná stránka práce je zároveň spojená s její velkou slabinou. Autorka podnikla skutečně pečlivý sběr dat, práce je však ve svém výsledku právě především sběrem dat. Se svými informačními zdroji pracuje s velkou úctou, ba téměř nekriticky. To se projevuje zejména tam, kde jednotliví informátoři

prezentují obce a organizace, jež zastupují, způsobem, který zřetelně prozrazuje určitou specifickou a velmi nesamozřejmou perspektivu a zároveň čitelný zájem na specifické podobě sebe prezentace.

Některé výpovědi, které autorka ve své práci shromáždila, mají v tomto smyslu vlastně politický či „deklarativní“ charakter. Prezentují dění v židovských obcích způsobem, který je v podstatě aktivním příspěvkem do probíhajících diskuzí a sporů o minulosti, současné podobě a budoucím směřování židovských společenství v České republice.

Autorka svým informátorům vesměs plně důvěřuje a jejich výpovědi nepodrobuje kritickému tázání a zdravé míře skepse, snaží se věrně reprodukovat získaná svědectví a hermeneutiku podezření či tázání po zainteresovanosti shromážděných svědectví nechává stranou.

Vzhledem k povaze tématu je tento přístup do jisté míry problematický, je totiž zřejmé, že charakter a směřování současného náboženského a kulturního života českých a moravských Židů je předmětem značných sporů uvnitř židovských společenství.

Vnější pozorovatel potom musí výpovědi jednotlivých účastníků tohoto aktuálně probíhajícího sporu podrobit kritickým otázkám. Toho se však autorka práce v podstatě neodvažuje. Její pojednání o současné podobě židovského náboženského života v České republice tím pádem zůstává na zcela popisné, faktografické rovině. Není proto snadné dohledat v předložené práci autorčina vlastní tvrzení, opřené o její vlastní argumentaci.

Autorka především referuje, věrně reprodukuje (až na občasné faktické nepřesnosti a chyby) a shromažďuje zjištěné údaje. Nepouští se do kritické a hodnotící analýzy, což považuji za nejslabší dimenzi práce, jakkoli je zřejmé, že kritická analýza shromážděných svědectví z hlediska sporů o podobu a povahu židovského života v současné České republice by byla úkolem velmi nesnadným a metodicky takřka neproveditelným.

Také v závěru práce autorka v podstatě přehledně shrnuje a rekapituluje zjištěná fakta. Zobecnujících tvrzení, která by odrážela její vlastní kritickou interpretaci, se neodvažuje. Tento nedostatek považuji za nemalý, na druhé straně je však vyvážen neobyčejnou pílí a obrovským úsilím při shromažďování úctyhodné sumy informací, svědectví a více či méně angažovaných výpovědí, vytvářející vskutku trojrozměrný portrét obnovy židovského národního a kulturního života v České republice na prahu třetího tisíciletí.

Práce nezůstala prosta faktografických nepřesností, chyb, nicméně autorka stanované cíle v zásadě splnila a i přes výše uvedené nedostatky je třeba ocenit vskutku obrovské množství vykonané práce. Vzhledem k silným i méně silným stránkám předložené diplomové práce navrhuji hodnocení B (až C).

V Praze, 8. června 2015

Pavel Hošek